

ДОКТРИНАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ФІНАНСІВ

DOCTRINAL CHARACTERISTIC OF PROVIDING ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE FIELD OF FINANCE

Скорик В.О.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ*

У статті здійснено ґрунтовну характеристику надання адміністративних послуг у сфері фінансів, які розмежовані відповідно до сфер господарювання. Сформульовано коротку характеристику кожного різновиду послуги у сфері фінансів. До найпоширеніших адміністративних послуг можна віднести такі: а) видачу дозволів; б) видачу свідоцтв; в) видачу ліцензій; г) реєстрацію з веденням реєстрів та ін. Щодо адміністративних послуг у сфері фінансів слід зазначити, що надавачами адміністративних послуг у цій сфері є суб'єкти управління фінансами, які діють за зверненням фізичної або юридичної особи.

Ключові слова: послуга, фінансова послуга, адміністративна послуга, реєстрація, ліцензування, сертифікація, центри надання адміністративних послуг.

В статье осуществлена основательная характеристика предоставления административных услуг в сфере финансов, которые разграничены в соответствии сфер хозяйствования. Сформулирована краткая характеристика каждого вида услуги в сфере финансов. К наиболее распространенным административных услуг можно отнести: а) выдачу разрешений; б) выдачу свидетельств; в) выдачу лицензий; г) регистрацию с ведением реестров и др. По административных услуг в сфере финансов следует отметить, что поставщиками административных услуг в данной сфере являются субъекты управления финансами, которые действуют по обращению физического или юридического лица.

Ключевые слова: услуга, финансовая услуга, административная услуга, регистрация, лицензирование, сертификация, центры предоставления административных услуг.

The article provides a thorough description of the provision of administrative services in the field of finance, which are differentiated according to the spheres of management. A brief description of each kind of service in the field of finance is formulated. The most common administrative services include: a) issuing permits; b) issue of certificates; c) issuing licenses; d) registration with the maintenance of registers, etc. Regarding administrative services in the field of finance, it should be noted that the providers of administrative services in this area have financial management entities acting on the request of a natural or legal person.

Key words: service, financial service, administrative service, registration, licensing, certification, centers for the provision of administrative services.

Постановка проблеми. Стаття присвячена дослідженню надання адміністративних послуг у сфері фінансів, які розмежовані у відповідності до сфер господарювання. Сформульована коротка їх характеристика кожного різновиду послуги у сфері фінансів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням цієї правової категорії займалися у різні періоди такі вчені, як В.Б. Авер'янов, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Н.Р. Нижник, В.П. Петков, О.Г. Стрельченко, Ю.С. Шемшученко, В.К. Шкарупа, О.Н. Ярмиш та інші. Проте, незважаючи на це, зазначена проблематика у адміністративно праві залишається актуальною та недослідженою в повній мірі.

Метою статті є дослідження та характеристика адміністративних послуг які надаються у сфері фінансів.

Виклад основного матеріалу. З метою забезпечення реалізації фізичними та юридичними особами наданих їм прав, суб'єкти публічної адміністрації надають адміністративні послуги у сфері фінансів.

Необхідно виділити три основні проблеми в наданні адміністративних послуг, які мають бути вирішені в процесі реалізації адміністративної реформи: впорядкування переліку, визначення вартості та забезпечення зручності їх надання.

До найпоширеніших адміністративних послуг можна віднести такі: а) видачу дозволів; б) видачу свідоцтв; в) видачу ліцензій; г) реєстрацію з веденням реєстрів та ін.

Щодо адміністративних послуг у сфері фінансів слід зазначити, що надавачами адміністративних послуг у даній сфері є суб'єкти управління фінансами, які діють за зверненням фізичної або юридичної особи. Метою надання послуги є забезпечення суб'єктом управління фінансами інтересів та свобод фізичної і юридичної особи через набуття, зміну чи припинення її прав та/або обов'язків [1, с. 339].

Класифікувати адміністративні послуги, що надаються у сфері фінансами, можна: 1) за змістом адміністративної послуги, що надається у сфері фінансів; 2) за формою реалізації послуги, що надається у сфері управління державними фінансами; 3) за критерієм платності послуги, що надається у сфері

управління державними фінансами; 4) за отримувачем послуги; 5) за суб'єктом, який надає адміністративні послуги у сфері управління державними фінансами.

1. За змістом адміністративні послуги, що надаються у сфері управління державними фінансами, можна поділяти на такі:

а) видача дозволів (наприклад видача дозволу на використання складського приміщення, резервуара, майданчика як складу тимчасового зберігання; дозвіл (погодження) на вивезення (ввезення) за межі митної території України дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, їх брухту і відходів як давальницької сировини);

б) видача свідоцтв (наприклад видача Свідоцтва про сплату єдиного податку, що видається суб'єкту підприємницької діяльності - фізичній особі; видача Свідоцтва про реєстрацію сільськогосподарського підприємства як суб'єкта спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість);

в) видача ліцензій (наприклад видача ліцензій на провадження митної брокерської діяльності, на провадження господарської діяльності з виготовлення бланків цінних паперів, документів суворої звітності, видача копії ліцензії на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей);

г) реєстрація з веденням реєстрів (наприклад ведення Державним гемологічним центром України реєстру власних і торговельних назв дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення, напівдорогоцінного каміння і декоративного каміння з родовищ України; реєстрація сільськогосподарського підприємства як суб'єкта спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість).

2. За формою реалізації послуги, що надаються у сфері управління державними фінансами, пов'язані з юридичним оформленням умов, необхідних для реалізації прав і свобод громадян (ліцензування).

3. За критерієм платності послуги, що надаються у сфері управління державними фінансами - на платні і безплатні (переважають платні послуги).

4. За отримувачем послуги – послуги, що можуть надаватися фізичній особі або юридичній особі [2, с. 234; 3, с. 568].

Адміністративна послуга у сфері фінансів – це діяльність суб'єкта управління фінансами, що здійснюється за зверненням фізичної або юридичної особи та спрямована на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до законодавства. У широкому розумінні її можна розглядати як взаємодію (зовнішню) уповноваженого органу та фізичної або юридичної особи як члена суспільства.

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року № 2664 фінансовими вважаються такі послуги: 1) випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків; 2) довірче управління фінансовими

активами; 3) діяльність з обміну валют; 4) залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення; 5) фінансовий лізинг; 6) надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту; 7) надання гарантій та поручительств; 8) переказ коштів; 9) послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення; 10) професійна діяльність на ринку цінних паперів, що підлягає ліцензуванню; 11) факторинг. Адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах; 12) управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»; 13) операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів; 14) банківські та інші фінансові послуги, що надаються відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» [4].

Наприклад, Міністерством фінансів України відповідно до положень Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02 березня 2015 року № 222 надаються адміністративні послуги з провадження господарської діяльності з виготовлення бланків цінних паперів, зокрема: 1. Видача ліцензії на провадження господарської діяльності з виготовлення бланків цінних паперів, документів суворої звітності. 2. Видача копії ліцензії на провадження господарської діяльності з виготовлення бланків цінних паперів, документів суворої звітності. 3. Переоформлення ліцензії на провадження господарської діяльності з виготовлення бланків цінних паперів, документів суворої звітності. 4. Видача дубліката ліцензії на провадження господарської діяльності з виготовлення бланків цінних паперів, документів суворої звітності. 5. Анулювання ліцензії на провадження господарської діяльності з виготовлення бланків цінних паперів. 6. Видача ліцензії на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей. 7. Видача копії ліцензії на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей. 8. Переоформлення ліцензії на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей. 9. Видача дубліката ліцензії на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей. 10. Анулювання ліцензії на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей за заявою ліцензіата [5].

Можливість та порядок надання окремих фінансових послуг юридичними особами, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, визначаються законами та нормативно-правовими актами державних органів, що здійснюють регулювання діяльності фінансових установ та ринків фінансових послуг, виданими в межах їх компетенції [6].

Наказом Державної фіскальної служби України від 13 січня 2015 року № 7 «Про затвердження інформаційних карток адміністративних послуг» з метою забезпечення платників повною та достовірною інформацією про порядок надання адміні-

стративних послуг затверджено Тимчасовий перелік адміністративних послуг, що надаються Державною фіскальною службою України та її територіальними органами. Даний перелік налічує 93 послуги, із яких 23 суб'єкти звернення мають можливість їх отримати через центри обслуговування платників. Одними з таких адміністративних послуг, що надаються державними податковими інспекціями є: видача ліцензії на виробництво спирту етилового і дубліката ліцензії; видача ліцензії на виробництво спирту коньячного і дубліката ліцензії; видача ліцензії на виробництво спирту плодового і дубліката ліцензії; видача ліцензії на виробництво спирту етилового ректифікованого виноградного і дубліката ліцензії; видача ліцензії на виробництво спирту етилового ректифікованого плодового і дубліката ліцензії; видача ліцензії на виробництво спирту-сирцю виноградного і дубліката ліцензії; видача ліцензії на виробництво спирту-сирцю плодового і дубліката ліцензії; видача ліцензії на виробництво алкогольних напоїв і дубліката ліцензії; видача ліцензії на виробництво тютюнових виробів і дубліката ліцензії; видача ліцензії на право оптової торгівлі спиртом етиловим, спиртом етиловим ректифікованим виноградним, спиртом етиловим ректифікованим плодовим; видача ліцензії на право оптової торгівлі алкогольними напоями, крім сидру та перрі (без додання спирту) і дубліката ліцензії; видача ліцензії на право оптової торгівлі тютюновими виробами і дубліката ліцензії; видача ліцензії на право оптової торгівлі сидром та перрі (без додання спирту) і дубліката ліцензії; видача ліцензії на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями, крім сидру та перрі (без додання спирту) і дубліката ліцензії; видача ліцензії на право роздрібною торгівлі тютюновими виробами і дубліката ліцензії; видача ліцензії на право роздрібною торгівлі сидром та перрі (без додання спирту) і дубліката ліцензії тощо [7].

Технічним регламентом Центрів обслуговування платників, затвердженим наказом Державної фіскальної служби від 30 вересня 2013 року № 519, передбачено функціонування залу (секції) надання адміністративних послуг, де працюють фахівці структурних підрозділів задіяних у роботі Центрів обслуговування платників. Водночас у Центрів обслуговування платників розміщуються інформаційні стенди «Адміністративні послуги, які надаються органами Державної фіскальної служби України». Дані стенди містять перелік адміністративних послуг, інформаційні картки адміністративних послуг.

Разом з тим, Центри обслуговування платників надаються:

– *супутні послуги* – виготовлення копій документів, ламінування, фотографування, продаж канцелярських товарів, надання банківських послуг на платній та безоплатній основі;

– *інші послуги* – забезпечення платників бланками заяв та податкової звітності на платній та безоплатній основі.

Згідно з Положенням «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері

ринків фінансових послуг» від 23 листопада 2011 р. 1070/2011 Нацкомфінпослуг відповідно до покладених на неї завдань: видає фінансовим установам відповідно до законів з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг відповідні дозволи, а також ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг; затверджує умови провадження діяльності з надання фінансових послуг, для якої необхідно отримання відповідної ліцензії чи дозволу, та порядок здійснення контролю за дотриманням зазначених умов; встановлює обмеження щодо суміщення надання певних видів фінансових послуг; визначає критерії та нормативи ліквідності, капіталу і платоспроможності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, якості систем управління та управлінського персоналу, дотримання правил надання фінансових послуг, а також інші показники і вимоги, що обмежують ризики, пов'язані з проведенням операцій з фінансовими активами тощо [8].

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року № 2664 визначено перелік адміністративних послуг, що регулюються Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

1. Внесення інформації про фінансову установу до Державного реєстру фінансових установ, що включає: включення фінансової установи до Державного реєстру фінансових установ з видачею відповідного документа про реєстрацію фінансової установи; переоформлення документа про реєстрацію фінансової установи; видачу дубліката документа про реєстрацію фінансової установи; виключення фінансової установи з Державного реєстру фінансових установ за заявою;

2. Видача дозволу на право прийняття на себе комерційних ризиків при створенні фонду фінансування будівництва виду небанківській фінансовій установі – управителю.

3. Видача дозволу на право здійснення емісії сертифікатів фонду операцій з нерухомістю небанківській фінансовій установі – управителю

4. Видача дозволу на право здійснення емісії іпотечних сертифікатів небанківській фінансовій установі.

5. Видача ліцензії на здійснення діяльності із залучення коштів установників управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю.

6. Видача ліцензії на провадження діяльності з адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах [1].

Висновки. Як бачимо, адміністративних послуг у сфері фінансів виокремлено автором широкий спектр. Але й виникає велика кількість незручностей через неналежне виконання вимог чинного законодавства. Серед найпоширеніших типових порушень законодавства про надання адміністративних послуг у сфері фінансів є: 1) вимагання документів, не передбачених законодавством, або у формі, не

передбаченій законодавством (наприклад нотаріально посвідчених копій документів); 2) порушення строків надання окремих видів послуг. Тому, на мою думку, для підвищення якості надання адміністративних послуг потрібно: по-перше, спростити і вдосконалити систему надання адміністративних послуг у сфері фінансів; забезпечити більш доступними, тобто адміністративний орган надання адміністративних послуг повинен бути наближеним до отримувачів послуг, можливість вільного доступу до розміщення адміністративного органу, безперешкодне одержання бланків та інших формулярів необхідних для звернення за адміністративною послугою; зробити процес надання адміністративних послуг відкритим, так щоб кожен громадянин мав змогу безперешкодного та чіткого одержання інформації для отримання адміністративної послуги на офіційних сайтах або буклетах.

вачів послуг, можливість вільного доступу до розміщення адміністративного органу, безперешкодне одержання бланків та інших формулярів необхідних для звернення за адміністративною послугою; зробити процес надання адміністративних послуг відкритим, так щоб кожен громадянин мав змогу безперешкодного та чіткого одержання інформації для отримання адміністративної послуги на офіційних сайтах або буклетах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Strelchenko O., Lychenko I., Shevchenko L. Doctrinal characteristic of public of medicines as fundamental element of state financial guarantees for the pharmaceutical sphere. *Baltic Journal of Economic Studies*. V. 4. № 5. December. 2018. P. 338–343.
2. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
3. Курс адміністративного права України: підручник / за ред. О.В. Кузьменко. 3-є вид. допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
4. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 липня 2001 року № 2664. *Відомості Верховної Ради України*. 2002 р. № 1. Ст. 1.
5. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 березня 2015 року № 222. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 23. Ст.158.
6. Положення про надання окремих фінансових послуг юридичними особами – суб'єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами: Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг 22 січня 2004 року № 21
7. Про затвердження інформаційних карток адміністративних послуг : Наказ Державної фіскальної служби України від 13 січня 2015 року № 7.
8. Положення Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. 1070/2011. *Офіційний вісник України*. 2011 р. № 94. С. 41.